

MMFS 10.50

Birinci Baskı
Şubat 2019

Patlayıcıların Depolanması, Taşınması ve Kullanılması

Türkiye Cumhuriyeti Milli Mayın Faaliyet Otoritesi
Millî Savunma Bakanlığı
Millî Mayın Faaliyet Merkezi Dairesi Başkanlığı
Makine ve Kimya Endüstrisi Kurumu Genel Müdürlüğü Yerleşkesi
Döğol Caddesi No:4 Anadolu Meydanı (Tandoğan)
06330 Yenimahalle / Ankara/TÜRKİYE

E-posta: mafam@msb.gov.tr
Tel: 0 (312) 4025430-31-32-33
Faks: 0 (312) 2131826
(Web: <http://mafam.msb.gov.tr>)

Uyarı

Bu doküman, kapak sayfasında belirtilen tarihten itibaren yürürlüktedir. Milli Mayın Faaliyet Standartları (MMFS) sürekli gözden geçirme ve revizyona tabi olduğundan, kullanıcılar dokümanın durumunu doğrulamak için, MAFAM İnternet sitesine (<http://mafam.msb.gov.tr>) başvurmalıdır.

Telif Hakkı

Bu doküman, bir Milli Mayın Faaliyet Standardıdır (MMFS) ve telif hakları MAFAM'a aittir. Bu doküman veya bir kısmı, MAFAM'ın önceden yazılı izni olmaksızın, hiçbir biçimde veya vasıtayla ve başka amaçlarla kopyalanamaz, saklanamaz veya iletilemez.

Bu doküman satılmaz.

Türkiye Cumhuriyeti Milli Mayın Faaliyet Otoritesi

Millî Savunma Bakanlığı

Millî Mayın Faaliyet Merkezi Dairesi Başkanlığı

Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumu Genel Müdürlüğü Yerleşkesi

Döğol Caddesi No:4 Anadolu Meydanı (Tandoğan)

06330 Yenimahalle / ANKARA

E-posta: mafam@msb.gov.tr

Tel: 0 (312) 4025430-31-32-33

Faks: 0 (312) 2131826

(Web: <http://mafam.msb.gov.tr>)

MMFS-Şubat 2019

Tüm hakları saklıdır.

İçindekiler

İçindekiler.....	iii
Önsöz	iv
Giriş.....	v
1. Kapsam.....	1
2. Referanslar.....	1
3. Terimler, tanımlar, kısaltmalar	1
4. Genel gerekler	2
5. Uluslararası mevzuat.....	2
5.1. Patlayıcıların karayolu ile taşınması	2
5.2. Patlayıcıların ve mühimmatların depolanması.....	3
6. Çevresel gerekler	3
7. Depo gerekleri	4
7.1. Depo tasarımı.....	4
7.2. Uyarı işaretleri ve sembolleri	4
7.3. Yangını önleme	4
7.4. Güvenlik mesafeleri tablosu	4
7.5. Kapalı mekan deposu.....	4
7.6. Geçici depolama kutusu.....	4
7.7. Patlamamış Mühimmat (PAM) ve Terk Edilmiş Mühimmat (TEM) Deposu.....	5
8. Taşıma gerekleri.....	5
8.1. Genel.....	5
8.2. Yolcular	6
8.3. Patlayıcıların ve patlayıcıların taşınması.....	6
8.4. Kişisel ve genel korunma için teçhizat	6
9. Patlayıcıların idaresi	7
10. Boş, talim ve eğitim mühimmatları	7
11. Fiziksel emniyet.....	7
12. Sorumluluklar	7
12.1. Milli Mayın Faaliyet Otoritesi (MMFO)	7
12.2. Mayın temizleme kuruluşları	8
12.3. Mayın temizleme kuruluşlarının çalışanları.....	8
EK-A Referanslar.....	9
EK-B Cephanelerin inşasında genel gerekler	10
EK-C Yangın önleme tedbirleri	12
EK-Ç Patlayıcı malzemelerin depolanmasında mesafeler	14
EK-D Tehlike sınıflandırma kodları	16
EK-E Geçici destek tesisleri için çevre yönetim kontrol listesi.....	23
Değişiklik kaydı	27

Önsöz

İnsani mayın temizleme programları için uluslararası standartlar, ilk olarak Temmuz 1996'da Danimarka'da yapılan uluslararası teknik konferansta çalışma Sınıfları tarafından önerilmiştir. Mayın temizlemenin tüm yönleri için ölçütler belirlenmiş; standartlar önerilmiş ve "temizleme" için evrensel bir tanım üzerinde uzlaşmıştır. 1996 yılı sonlarında, Danimarka'da önerilen ilkeler, Birleşmiş Milletler (BM) öncülüğündeki bir çalışma Sınıfı tarafından geliştirilmiş ve İnsani Mayın Temizleme Faaliyetleri için Uluslararası Standartlar hazırlanmıştır. Birinci baskı, Mart 1997'de BM Mayın Eylem Servisi (UNMAS) tarafından yayımlanmıştır.

Bu ilk standartların kapsamı, başta mayın risk eğitimi ve mayın mağdurlarına yardımı olmak üzere mayın faaliyetinin diğer bileşenlerini içerecek ve operasyonel usuller, uygulamalar ve normlarda yapılan değişiklikleri yansıtacak şekilde genişletilmiştir. Standartlar yeniden geliştirilmiş ve Uluslararası Mayın Faaliyet Standartları (IMAS) adını almıştır.

Birleşmiş Milletler, standartların geliştirilmesi ve sürdürülmesi dâhil olmak üzere, mayın faaliyet programlarının etkili biçimde uygulanması ve teşvik edilmesinden genel olarak sorumludur. Bu bağlamda UNMAS, Birleşmiş Milletler bünyesinde, IMAS'ın geliştirilmesi ve sürdürülmesinden sorumlu olan ofistir. IMAS, Cenevre Uluslararası İnsani Mayın Temizleme Merkezi'nin desteğiyle hazırlanmıştır.

IMAS'ı hazırlama, gözden geçirme ve revize etme çalışmaları; uluslararası kuruluşlar, devlet kurumları ve sivil toplum kuruluşlarının desteğiyle, teknik komiteler tarafından yürütülmektedir. Her standardın en son versiyonu, teknik komite çalışmaları hakkında bilgiler ile birlikte, <http://www.mineactionstandards.org/> sitesinde bulunmaktadır. Gelişen mayın faaliyet normları ve uygulamalarını yansıtmak ve uluslararası düzenlemeler ve gereklerde meydana gelen değişiklikleri dâhil etmek amacıyla, IMAS asgari olarak üç yılda bir gözden geçirilmektedir.

1 nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi 342'nci maddesi kapsamında Türkiye Cumhuriyeti sınırları dâhilinde ve görevlendirilmesi halinde yurt dışında gerçekleştirilmesi planlanan insani maksatlı mayın ve/veya patlamamış mühimmat temizliğine yönelik faaliyetler ile Millî Mayın Temizleme Standartlarını hazırlamak/güncel bulundurmaktan Milli Mayın Faaliyet Merkezi (MAFAM) D.Bşk.lığı sorumludur.

Birleşmiş Milletler tarafından hazırlanan uluslararası standartlar ışığında Milli Mayın Faaliyet Standartları (MMFS) oluşturulmuştur.

Giriş

Mayın temizleme faaliyet yönetiminin temel ilkesi, riski azaltma ve güvenli bir çalışma ortamı sağlama ihtiyacıdır. Risk azaltma; güvenli çalışma uygulamalarının ve usullerinin, etkili gözetim ve kontrolün, uygun eğitim ve öğretimin, kendinden güvenli tasarımı ve uygulanabilir olan yerlerde etkili Kişisel Koruyucu Teçhizatın (KKT) temininin birleşimini içerir.

Güvenli bir çalışma ortamının sağlanması, patlayıcıların ve patlayıcı malzemelerin güvenli depolama, taşıma ve idaresini içerir. Bu da, uygun depolama tesisleri, teçhizat ve araç ihtiyacını oluşturur. Mayın temizleme ve Patlayıcı Madde İmhası (PMİ) faaliyetleri icra eden ya da ettiren Milli Mayın Faaliyet Otoritesinin (MMFO) ve mayın temizleme kuruluşlarının, uygun usuller, ilkeler geliştirmesini ve sürdürmesini gerektirir.

Bu standart, MMFO ve mayın temizleme kuruluşlarına; hem operatörün ana üssünde, hem de arazide veya geçici üste patlayıcı malzemelerin güvenli olarak depolanması, taşınması ve idaresi hususunda rehberlik sağlar. Patlayıcıların depolanması için güvenlik mesafelerine ait özellikler, Uluslararası Mühimmat Teknik Rehberleri (IATG) tarafından belirlenmiştir. Bu özellikler, bu konuda yetkinliği bulunan patlayıcı uzmanlarının Patlama Sonucu Analizi (PSA) formundaki bir tavsiyesi olmadan azaltılmamalıdır.

Patlayıcıların Depolanması, Taşınması ve Kullanılması

1. Kapsam

Bu standart, mayın temizleme kuruluşları tarafından kullanılan patlayıcıların depolanması, taşınması, idaresi hususunda özellik ve rehberlik sağlar. Atıfta bulunduğu (Bakınız. aşağıdaki madde 5.2.) Uluslararası Mühimmat Teknik Rehberlerini (IATG) tamamlar.

PMİ sandığının kullanılması ve saklanmasına ilişkin düzenlemeler, çeşitli hükümetler ve mayın temizleme kuruluşlarının SUT'u tarafından geliştirilmiştir. Patlayıcı Madde Üreticileri Enstitüsü; Emniyet Kitaplığı Yayın No. 2 (IME Yayın 2), parça tesir riski çok küçük veya sıfır olan maddeler için miktar mesafeleri hesaplar, o dokümanda yer alan emniyet mesafelerini azaltmıştır. PMİ sandıklarını saklarken kullanılması gereken mesafeler, bu mesafelerdir. (Bir PMİ sandığı, kuruluşun patlayıcı depolarından uzakta bir ekiple birlikte olduğu tüm süre boyunca aktif kullanımda olarak düşünülür.) Bu mesafeler Harp Kalıntısı Patlayıcı (HKP) veya parçalanabilecek diğer mühimmat kalemleri için kullanılmayacaktır. Bunların nerede depolanacağına karar vermede ise IATG kullanılmalıdır.

Bu standartta, patlayıcılar terimi; patlayıcıları, patlayıcı mühimmatı ve patlayıcı teçhizatı ifade eder.

2. Referanslar

Referanslar listesi EK-A'da verilmiştir. Referanslar, bu standartta atıf yapılan ve bu standardın hükümlerinin bir parçasını oluşturan önemli dokümanlardır.

3. Terimler, tanımlar, kısaltmalar

MMFS standartlar serisinde kullanılan tüm terim ve tanımlara ilişkin sözlük, MMFS 04.10'da verilmektedir.

MMFS standartlar serisinde, “-ecek (İngilizce “shall”), “-meli (İngilizce “should”) ve “-ebilir (İngilizce “may”), istenen uyum derecesini belirtmek için kullanılmaktadır. Bu kullanım, ISO standartları ve kılavuzlarındaki dil ile uyumludur.

- “-ecek (İngilizce “shall”), standarda uymak için uygulanacak gerekler, yöntemler veya özellikleri belirtir.
- “-meli (İngilizce “should”), tercih edilen gerekler, yöntemler veya özellikleri belirtir.
- “-ebilir (İngilizce “may”) ise, muhtemel bir yöntem veya hareket tarzını belirtir.

“**Milli Mayın Faaliyet Otoritesi**” (MMFO) terimi, mayından etkilenen bir ülkede, mayın faaliyetini düzenleme, yönetme ve koordine etme sorumluluğu verilen, genellikle bakanlıklar arası bir komite olan devlet kurumunu ifade eder.

Not: Türkiye Cumhuriyetinde MMFO'nun yetki ve sorumlulukları Milli Mayın Faaliyet Merkezi Dairesi Başkanlığı tarafından yürütülmektedir.

“**Mayın temizleme kuruluşu**” terimi, mayın temizleme projeleri veya görevlerini uygulamaktan sorumlu her türlü kuruluş demektir (devlet, Sivil Toplum Kuruluşu, askeri veya ticari kuruluş). Mayın temizleme kuruluşu ana yüklenici, alt-yüklenici, danışman veya temsilci olabilir.

“**Patlayıcı Madde İmha (PMİ)**” terimi, mühimmatın tespiti, teşhisi, değerlendirilmesi, emniyetli hale getirilmesi, geri kazanımı ve imhasını ifade eder. PMİ, aşağıdaki amaçlarla yapılabilir:

a. Mayın temizlik faaliyetlerinin bir parçası olarak Harp Kalıntısı Patlayıcı (HKP) bulunduğunda,

b. Tehlikeli alanlar dışında bulunan HKP imhası için (Bu, tek HKP maddesi olabilir veya belirli bir alan içinde çok sayıda olabilir.),

c. Kötüleşme, hasar veya imha girişimi nedeniyle tehlikeli hale gelen mühimmatı imha etmek içindir.

“**PMİ Sandığı**” terimi, mayın temizleme kuruluşları tarafından patlayıcıları sahada geçici olarak depolamak ve çalışma sahasına taşımak için kullanılan herhangi bir sandığı ifade eder. Kutu değişik boyutlarda olabilir ve görev sırasında bulunan mayın/HKP'lerin imhası için kullanılan imha patlayıcılarını içerir.

“**Patlayıcılar**” terimi, dış etkiler altında, gaz ve ısı biçiminde enerjiyi açığa çıkarma kabiliyeti olan bir madde veya madde karışımını ifade eder.

“**Patlayıcı teçhizatlar**” terimi, mayın temizleme kuruluşları tarafından kullanılan, bazı patlayıcılar içeren veya patlayıcı gibi davranan; patlayıcılar ve kapsüller gibi bileşenleri ifade eder.

“**Cephanelik**” terimi, patlayıcı maddelerin depolanması için onaylanmış her türlü bina, yapı veya konteyneri ifade eder.

4. Genel gerekler

Modern patlayıcılar, üreticilerinin talimatına uygun olarak depolanır, taşınır ve idare edilirse güvenlidir. Mayın temizleme kuruluşları kaynağı veya yaşı belirli olmayan patlayıcılar kullanmamalı veya çevresel depolama koşullarının üreticilerin gereklerini karşılamadığı durumlarda patlayıcıları kullanmamalıdır. MMFO veya mayın temizleme/imha kuruluşları, yerel deneyim ve koşullara göre ilave şartlar uygulamaya koyabilir.

5. Uluslararası mevzuat

5.1. Patlayıcıların karayolu ile taşınması

Patlayıcıların karayolu ile taşınması, mayın temizleme faaliyetlerinin dünyanın neresinde icra edildiğine bağlı olan bir konudur. IATG 08.10 Mühimmat Taşıma'daki kurallara, uygulanması mümkün olan tüm ulusal kurallar ile birlikte uyulacaktır.

01 Ocak 2013 tarihinden itibaren geçerli olan Tehlikeli Malların Uluslararası Taşımacılığına İlişkin Avrupa Anlaşması (ADR), Avrupa için tanımlanmış olsa da, mühimmatların karayolu ile taşınmasında SUT oluşturmada rehber olarak kullanılmalıdır.ADR'ye şuradan erişilebilir: <http://www.unece.org/trans/danger/publi/adr/adr2013/13contentse.html>.

5.2. Patlayıcıların ve mühimmatın depolanması

Patlayıcıların ve mühimmatın güvenli depolanması milli bir sorumluluk olsa da, Birleşmiş Milletler (BM) Genel Kurulu 2011 yılında Uluslararası Mühimmat Teknik Rehberi'nde (IATG) bulunan teknik rehberliği benimsemeleri hususunda devletleri teşvik etmiştir.

Mayın temizleme kuruluşları bu sebeple, patlayıcıların ve mühimmatın depolanması, taşınması ve idaresi için uygun olduğu durumlarda IATG'yi benimsemelidir. Bu MMFS benimsenmesi gereken belirli IATG öğeleri hakkında bilgi verecektir.

Not: IATG depolanmış askeri mühimmat yönetimini hedefler. Buradaki kurallar, mühimmat ve toplu olarak patlayıcıları depolamada faaliyet gösteren tüm kuruluşlar için geçerlidir. Miktar Mesafesi; kullanımı için, "toplu olarak", 500kg net patlayıcı miktarının üzerinde olan her şeydir. Bunun altındaki tüm miktarlar, depolanan patlayıcıların parçalanma tehlikesi azsa veya yok ise, Cephanelik İçi Mesafesi (CİM) Yayın 2 tablosu (EK-Ç) kullanılarak depolanabilir. Operasyonel alanlardaki farklılık gösteren şartlar sebebiyle bu düzenlemeler, arazide kullanılan ve depolanan kullanımdaki PMİ sandıklarına her zaman uygulanamaz.

6. Çevresel gerekler

Mühimmatın ve patlayıcıların çevresel gerekleri (sıcaklık, nem ve darbe) değişiklik gösterebilir ve amaçlanan depolama şartlarına (raf ömrü dâhil), taşınmasına, idaresine ve kullanımına da bağlı olabilir. Eğer üreticilerin belirttiği çevresel şartları sağlanmazsa, patlayıcıların performansı tahmin edilemez olacak ve güvenliği azalacaktır. Genel olarak, patlayıcılar:

- a. Kuru tutulmalı ve iyi havalandırılmalı,
- b. Mümkün olduğunca serin tutulmalı, sık sıcaklık değişikliklerinden korunmalı,
- c. Doğrudan güneş ışığından korunmalı,

ç. Doğru bir şekilde istiflenmeli ve bir kaza sonucu olan darbeye karşı uygun şekilde muhafaza edilmelidir.

Not 1: Mühimmat ve patlayıcılarda kullanılan bazı maddeler nem çeker ve tutar ki bu da patlayıcının performansında bozulmaya sebep olur. Bozulma, belirli patlayıcı bileşenleri dış etkilere karşı daha hassas hale getirebilir. Bundan dolayı mühimmatın ana vücudu ile fünyesi arasında hassas patlayıcı kristaller oluşma potansiyeli yüzünden idaresini tehlikeli bir hale getirebilir. Yağmur, rutubet ve nem, çok kısa zamanlarda patlayıcı ve mühimmatlara önemli boyutta zarar verebilir. Depolama koşulları ve mühimmatın yaşı, roket yakıtındaki ve patlayıcılardaki kimyasallarda tehlike arz edecek bozulmalara sebep olabilir. Depolama ve taşımada kuru şartların oluşturulması için her türlü çaba harcanacaktır.

Not 2: Patlayıcıların iyi havalandırılması onları serin tutacak ve yoğunlaşmaya engel olacaktır.

Not 3: Patlayıcı olmayan malzemeler, keçeyi içeren kumaşlar, kâğıt ve suyu emen diğer malzemeler, aynı konteynerdeki diğer malzemelerin bozulmasına sebep olur.

Yoğunlaşma, ani sıcaklık değişiklikleri sırasında meydana gelir ve ayrıca plastik konteynerler gibi su geçirmez paketleme malzemeleri yüzünden nemlenme de meydana gelebilir.

7. Depo gerekleri

7.1. Depo tasarımı

Mayın temizleme/imha işlemlerinde kullanılan patlayıcıların depolanması ve taşınması için kullanılan cephanelik veya konteynerlerin tasarımı için genel gerekler EK-B'de verilmiştir. Kalıcı mühimmat depolama tesislerinin tasarlanmasında ayrıntılı rehberlik, IATG 05.20'de Patlayıcı Depolama Tesisleri için Bina Tipleri dokümanında verilmiştir.

7.2. Uyarı işaretleri ve sembolleri

MMFO, ülkelerinde patlayıcı depolama tesislerinde kullanılacak yerel dillerdeki uyarı işaretlerini ve sembollerini belirleyecektir. Tüm uyarı işaretleri ve sembolleri, IATG 01.50 BM Patlayıcı Sınıflama Sistemi ve Kodları'nda belirtilen rehberliğe uygun olacaktır.

7.3. Yangını önleme

MMFO asgari güvenlik standartlarını oluşturur ve denetler. Mayın temizleme kuruluşları, EK- C'de verilen genel ilkelere dayanarak yangını önleme hususunda Standart Uygulama Talimatını (SUT) oluşturacak ve sürdürecektir. Yangını önlemede ayrıca uyulması gereken daha fazla rehberlik, IATG 02.50 Yangın Emniyeti'nde bulunmaktadır.

7.4. Güvenlik mesafeleri tablosu

Mayın temizleme kuruluşları, ana patlayıcıların depolanması için EK-Ç'de verilen güvenlik mesafelerinin uygulanabilir olduğu yerlerde, aksi MMFO tarafından belirtilmedikçe, Net Patlayıcı Miktarının 500kg'dan az olduğu, patlayıcıların parçalanma riskinin olmadığı durumlarda uygulamalıdır. Tehlike Bölümü 1.1'in 500kg'nin üzerinde patlayıcılar veya parçalanma riski taşıyan tehlikelerin depolanması veya 1.2'den 1.6.'ya kadar olan Tehlike Bölümlerindeki patlayıcıların depolanması hususunda rehberlik için IATG 02.20 kullanılmalıdır.

7.5. Kapalı mekan deposu

Hiçbir kapalı depo cephaneliği, Tehlike Bölümü 1.4S kalemlerinin depolanması için olmadığı takdirde, bir ikamet mahalline; konut ya da ofis binasına yerleştirilmeyecektir.

7.6. Geçici depolama sandığı

Bir mayın temizleme timi veya PMİ ekibinin, PMİ sandığını o günlük işin sonunda ana depolama alanına götürülmesinin mümkün olmadığı yerlerde çalıştıkları durumlarda, sandık geçici depolama sandığı olarak aşağıdaki kurallara uygun olarak timin bulunduğu yerde tutulabilir:

a. Patlayıcılar, kullanıma hazır olan patlayıcılardan ayrı bir sandıkta depolanacaktır.

b. Patlayıcılar kendi orijinal paketinde saklanacaktır. (Onaylanmış bir metal kutu veya dengi koruyucu paketleme içinde plastik iç sandık olmalıdır.) sandığın içinde sağa sola hareket edemeyecek şekilde paketlenmiş olacaktır.

c. Patlatıcılar, eğer uygun bir cephanelik sağlanmadıysa, timin konaklama yerinden en az 30 metre uzaklıkta bir yapı içerisinde saklanacaktır. Kum torbalarından oluşan, kutuyu tümüyle saran ve kutudan en az 15cm daha uzun olan bir patlatıcı yatağında bulundurulacaktır.

ç. PMİ sandığında tutulacak azami net patlayıcı miktarı 10kg olacaktır.

d. PMİ sandığı, tüm imha patlayıcılarını tutacak büyüklükte metal bir mühimmat sandığı olacaktır. Bu mühimmat, sandığın içinde sağa sola hareket etmeyecek şekilde paketlenacaktır.

e. Uygulanabilir olan durumlarda, PMİ sandıklarının depolanması için güvenlik mesafelerini hesaplamada EK-Ç'deki tablo kullanılacaktır.

f. PMİ sandığı patlatıcı sandığı ayrı tutulduğu ve yukarıdaki bölüm 7.6. ç'de belirtilen patlatıcı yatağı içinde olduğu sürece patlatıcı sandığı ile aynı yapı içerisinde saklanabilir.

g. Petrol, madeni yağlar ve diğer tutuşucu malzemeler, PMİ patlayıcı depolarının 30m yakınında saklanmayacaktır. Patlayıcıların çalışma sahasında bir araç içinde, aracın yönetim görevlerinde kullanılmaması veya güvenlik aracı olmaması kaydıyla saklanmasına müsaade edilebilir.

ğ. PMİ patlayıcı depoları, her zaman gözlem altında tutulabilecek bir şekilde konumlandırılacaktır. Geçici operasyon üslerinde kurulan bu depoları, hava karardığı zamanlarda uygun bir şekilde korunacaktır.

h. Yangın önleme kapsamında; yangın şaplağı, kum ile dolu kovalar ve iki adet 6 kg'lık kuru kimyevi toz (ABC) yangın söndürücüler, olası bir yangın durumunda kolay kullanılacak konumda hazır halde bulundurulmalıdır.

7.7. Patlamamış Mühimmat (PAM) ve Terk Edilmiş Mühimmat (TEM) Deposu

Bulunan Patlamamış Mühimmat (PAM) ve Terk Edilmiş Mühimmat (TEM), hizmet verebilen patlayıcılarla aynı cephanelik/depoda depolanmayacaktır. PAM ve TEM ayrı bir yerde depolanacaktır. Tüm PAM veya TEM depoları, IATG 02.20'deki güvenlik mesafelerine bağlı kalacaktır. Mayın temizleme işlemleri sırasında bulunan PAM'ların kaldırılması ve imhası hususundaki ulusal düzenlemelere mutlak surette uyulacaktır.

8. Taşıma gerekleri

8.1. Genel

Mayın temizleme kuruluşları, patlayıcıların güvenli taşınmasını sağlayan SUT'u oluşturacak ve sürdürecektir. Bu usuller IATG 09.10 Emniyet İlkeleri ve Sistemleri, IATG 08.10 Mühimmat Taşıma'ya ve de o anda yürürlükte olan uluslararası düzenlemelere dayanacaktır. SUT aşağıdaki gerekleri içermelidir:

a. Patlayıcıların güvenliğini sağlamak için önlemler (örn. tente, fiber kayışlar ile araca sabitlemek, araçtan tüm yanıcı malzemeleri boşaltmak), Patlayıcıların üreticilerin talimatına uygun olarak taşınması,

b. Müdahil olan personelin gereken PMİ uygunluk seviyesine dâhil olmasıdır [Cern Çalışma Çalıştay (CÇÇ) PMİ Yetkinlik Standartları'na bakınız.].

8.2. Yolcular

Mayın temizleme kuruluşları, normalde patlayıcılarla birlikte yolcuları taşımamalıdır. Eğer yolcuların patlayıcılarla aynı araçta taşınması gerekiyorsa, bir tim üyesi sorumlu yetkili kişi olarak atanacaktır. Sorumlu kişi yolcuların güvenliğini sağlayacak ve tüm yangın/patlama tehlikesi önlemlerini uygulayacaktır.

8.3. Patlatıcıların ve patlayıcıların taşınması

Eğer ki patlatıcılar orijinal paketlerinde değil ise veya EK-B'deki asgari gerekleri sağlayan bir depolama konteynerinde tutulmuyor ise patlayıcılar ve patlatıcılar aynı araçta taşınmayacaktır.

8.4. Kişisel ve genel korunma için teçhizat

Şu amaçlar için koruyucu ve engelleme teçhizatları gerekmektedir:

- a. Genel faaliyetler ve tehlikesi belirli acil durum faaliyetlerinde bulunmak üzere,
- b. ADR'nin 8.1.5 bölümüne uygun olarak araçta taşınmak üzeredir.

Aşağıdaki teçhizatlar taşıma ünitesinde taşınacaktır:

- a. Tüm araçlar için:

- (1) Aracın kütlesine ve tekerleğin çapına uygun bir tekerlek takozu,
- (2) İki adet kendi kendine ayakta durabilen uyarı işareti (üçgenler),
- (3) Göz durulama sıvısı,
- (4) Sigara içme malzemelerini, kibritler, çakmalar, sigaralar vb. saklamak için bir konteynerdir.

- b. Araç ekibinin her bir üyesi için:

- (1) Bir uyarıcı yelek (örn. EN 471 standardında belirtilen gibi),
- (2) Taşınabilir aydınlatma cihazları,
- (3) Bir çift koruyucu eldiven,
- (4) Göz korumasıdır (örn. koruyucu gözlük).

Ayrıca taşıma ünitesinde en az 1 adet kürek bulunmalıdır.

Not: Bu, Avrupa ADR tarafından istenen taşınması gereken asgari miktardaki teçhizatlardır. Yerel veya ulusal kurallar, bu düzenlemelerin geçerli olduğu alanlarda çalışırken bunlara ek teçhizatlarına taşınmasını gerektirebilir.

9. Patlayıcıları İdaresi

Mayın temizleme kuruluşları, patlayıcıların güvenli idaresi usulleri içeren SUT oluşturacak ve sürdürecektir. Usuller, aşağıdaki gerekleri içermelidir:

- a. Patlayıcılara erişim sıkı bir şekilde kontrol edilecek,
- b. Patlayıcılar üreticilerinin talimatına, ayrıca MMFO tarafından sağlanan diğer ilgili standartlara ve düzenlemelere uygun olarak idare edilecek,
- c. Sadece uygun nitelikli PMİ personeli veya uygun nitelikli bir personel patlayıcıları kullanacaktır.

10. Boş, talim ve eğitim mühimmatları

Sadece, Patlayıcıdan Arınmış Belgeli (PAB) olan eğitim materyali; eğitimlerde, gösterilerde, sunumlar ve dersler sırasında örnek olarak kullanılacaktır. Mayın ve mühimmat yapısı gereği tehlikelidir. Mühimmatın hareket ettirilmesine ve kullanılmasına dâhil olan herkes dikkatli olmalıdır. Eğitim veya gösteri amaçlı olarak talim mayınlarını ve mühimmatını kullanmak, bariz bir şekilde daha güvenlidir; fakat yine de risk bulunmaktadır. Bu yüzden mühimmat ve patlayıcı güvenliğinin temel ilkesi, boş, talim, eğitim mühimmatı ile aktif olanları asla karıştırmamaktır. Bu, eğitim ve talim sırasındaki kazaları en aza indirmek için tasarlanmış, ispatlanmış bir ilkedir. Eğitim sırasında kazara aktif mayınların ve mühimmatın kullanılmasının sonuçları ölüm veya yaralanma olabilir.

Boş, talim, eğitim mühimmatın kullanılmasına atıfta bulunan belirli bir uluslararası mevzuat bulunmamaktadır. Bu yüzden MMFS'nin bu kısmı en iyi uygulamadan türetilmiştir.

Mayın temizleme kuruluşları, boş, talim, eğitim mühimmatının depolanması, idaresi hususunda SUT oluşturacak ve sürdürecektir. Bu usuller EK-D'deki gerekleri içerecektir.

11. Fiziksel emniyet

Mayın temizleme kuruluşları sahip oldukları patlayıcılar için depolanmaları, taşınmaları ve kullanımları sırasında uygun seviyede fiziksel emniyet sağlayacaktır. Depolama, tesis tarafından sağlanan mevcut fiziksel emniyetin haricinde de düşünülecektir. Uygun yetkinlikte bekçiler gibi ek önlemlerin gerektiği zamanlar olabilir. Gereken emniyet önlemleri, işlemlerin yapıldığı alanın durumuna bağlıdır ve yerel otoritelere danışılarak kararlaştırılmalıdır.

12. Sorumluluklar

12.1. Milli Mayın Faaliyet Otoritesi (MMFO)

MMFO, patlayıcıların depolanması, taşınması ve idaresi için şunları içeren belgelenmiş düzenlemeler geliştirecektir:

- a. Mayın temizleme kuruluşları için bir akreditasyon sistemi: Bu sistem mayın temizleme kuruluşları patlayıcıları depolamak için yetkin ve donanımlı olmasını sağlamalıdır.
- b. HKP'lerin depolanması ve patlamamış bombacık temizleme sahalarında olduğu zamanlar dâhil olmak üzere, patlayıcıların depolanmasında standartlar,

c. Patlayıcıların taşınmasında, araçlarda kullanılacak uyarı işaret ve sembolleri dâhil olmak üzere standartlar,

ç. Patlayıcıların depolanmasında ve idaresinde güvenlik mesafeleri,

d. Yangını önlemek için asgari gereklerdir.

12.2. Mayın temizleme kuruluşları

Mayın temizleme kuruluşları, bu MMFS'nin hükümlerine, mevcut uluslararası standartlara ve diğer ilgili standartlara veya düzenlemelere uygun SUT oluşturacak ve sürdürecektir.

12.3. Mayın temizleme kuruluşlarının çalışanları

Mayın temizleme kuruluşlarının çalışanları:

a. Patlayıcıların depolanmasını, taşınmasını, idaresini yaparken kendi davranışları ve güvenlikleri için verilen talimata uymak,

b. Patlayıcıların depolanması, taşınması, idaresine ilişkin bir tehlikenin olduğunu düşündüğü ve kendisinin düzeltilmediği durumları ivedilikle üstlerine rapor etmektir (Buna kaybolduğu fark edilen tüm patlayıcılar veya patlayıcı maddeler dâhildir.).

EKLER :

EK-A Referanslar

EK-B Cephanelerin inşasında genel gerekler

EK-C Yangın önleme tedbirleri

EK-Ç Patlayıcı malzemelerin depolanmasında mesafeler

EK-D Tehlike sınıflandırma kodları

EK-E Boş, talim, eğitim mühimmatı

EK-A Referanslar

Aşağıdaki dokümanlar, bu metinde atıf yoluyla bu standardın bir parçası haline gelen hükümler içermektedir. Tarih taşıyan referanslar için, bu yayımların sonraki değişiklikleri veya revizyonları geçerli değildir. Ancak, standardın bu bölümüne dayalı olan anlaşmaların tarafları, aşağıda belirtilen dokümanların en son versiyonlarını uygulama imkânlarını araştırmaya teşvik edilmektedir. Tarih taşımayan referanslar için, atıf yapılan dokümanın en son baskısı geçerlidir. ISO ve IEC üyeleri, hâlihazırda yürürlükte olan ISO ve EN sicil kütüklerini muhafaza etmektedir.

- a. IATG 01.50 Birleşmiş Milletler (BM) Patlayıcı Sınıflama Sistemi ve Kodları,
- b. IATG 02.20 Miktar ve Ayırma Mesafeleri,
- c. IATG 02.50 Yangın Emniyeti,
- ç. IATG 04.10 Sahada ve Geçici Depolama,
- d. IATG 05.20 Patlayıcı Depolama Tesisleri için Bina Tipleri,
- e. IATG 08.10 Mühimmat Taşıma,
- f. IATG 09.10 Emniyet İlkeleri ve Sistemleri,
- g. Patlayıcı Madde Üreticileri Enstitüsü; Emniyet Kitaplığı Yayın No. 22 - “Detenatörlerin Diğer Bazı Patlayıcı Maddeler ile Aynı Araçta Taşınmasına Yönelik Tavsiyeler” Şubat 2007,
- ğ. Patlayıcı Madde Üreticileri Enstitüsü; Emniyet Kitaplığı Yayın No. 2 – “Amerikan Mesafeler Tablosu”, Ekim 2011’e kadar yapılan değişiklikler dahil; ek bilgi için bakınız <http://www.ime.org>,
- h. MMFS 04.10 Mayın Faaliyet Terim, Tanım ve Kısaltmaları Sözlüğü,
- ı. MMFS 09.30 Patlayıcı Madde İmhasıdır.

Bu referansların en son versiyonu/baskısı kullanılmalıdır. MAFAM, bu standartta kullanılan tüm referansların kopyalarını muhafaza etmektedir. MMFS standartlarının en son versiyonu/baskısına ilişkin sicil kütüğü MAFAM tarafından tutulmaktadır ve <http://mafam.msb.gov.tr/> adresinde bulunan MMFS İnternet sitesinden erişilebilir. MMFO, işverenler ve ilgili diğer kurum ve kuruluşlar, mayın faaliyet programlarına başlamadan önce bunların kopyalarını elde etmelidir.

EK-B

Cephanelerin İnşasında Genel Gereklere

B.1. Kalıcı yapı

Kalıcı yapılar, IATG 05.20 Patlayıcı Depolama Tesisleri için Bina Tipleri rehberliğine uygun olarak tasarlanmalı ve inşa edilmelidir.

B.2. Portatif veya seyyar cephanelik

Portatif cephanelik, kızak monteli konteyner, römork veya yarı römork gibi bir taşınabilir yapıdır. Diğer arazi veya geçici depo ayarlamaları IATG 04.10 Sahada ve Geçici Depolama'ya uygun olarak kullanılabilir.

Bir portatif veya seyyar cephanelik hırsızlığa, yangına ve hava koşullarına karşı korumalı olacaktır. Cephanelik, içi kereste kaplamalı çelik ile inşa edilmelidir. Mümkün olan yerlerde aşağıdaki ölçütler uygulanmalıdır:

Not: İçi herhangi bir tür kıvılcım geçirmez malzeme ile kaplı 15.9mm çelik,
İçi en az 9.5mm kontrplak veya sunta ile kaplı 12.7mm çelik,
İçi 57mm kontrplak veya sunta ile kaplı 9.5mm çeliktir.

Cephanelik, toprak ile bağlantıya engel olacak şekilde desteklenmelidir. Bir metre küpten daha küçük olan cephanelikler, tüm cephaneliğin çalınma gibi duruma engel olmak için sabit bir noktaya bağlanmalıdır.

Kapılar sıkıca kapanıyor olacaktır. Mentşeler ve kilitleme eşyaları, kapı kilitliyen kaldırılmayacak şekilde kaynak, perçin veya vidalama ile katı bir şekilde tutturulacaktır.

Depolanan patlayıcıların rutubetlenmesine ve ısınmasına engel olmak için uygun havalandırma sağlanacaktır. İklimsel koşullar, cephaneliğin büyüklüğü ve konumu, gereken havalandırmanın miktarını belirleyecektir.

Not: Cephaneliklerin duvarlarındaki havalandırma alanları, cephaneliğin içindeki her 1m³ hacim başına, toplamda en az 60cm² yüzey alanına sahip olmalıdır.

Cephanelik, en az 9.5mm çapında sertleştirilmiş prangası olan en az beş asma kilit tetik düzeneği ile donatılmalıdır. Asma kilit ile kullanılan donanımlar da benzer bir kalitede olmalıdır.

Portatif cephanelik olarak kullanılan römorklar veya yarı-römorklar, tekerlekleri çıkartılarak veya MMFO tarafından onaylanan bir tekerlek kitleme aracı ile hareketsiz hale getirilmelidir.

B.3. Günlük ihtiyaç sandığı

Günlük ihtiyaç sandığı, hırsıza, yangına ve hava koşullarına karşı korumalı olan, taşınabilir PMİ kutusudur. Kurşun geçirmez olmaması gerekmektedir.

Günlük ihtiyaç sandığının içi 12.7mm'den az olmayacak şekilde kontrplak veya kereste kaplama, 2.6mm'den az olmayacak şekilde çelik olarak inşa edilmelidir.

Günlük ihtiyaç sandığının kapısı, kapı açıklığını 25mm'den az olmayacak şekilde üstüne gelmelidir. Mentешeler ve kilitleme eşyaları, kapı kilitliiyken kaldırılamayacak şekilde kaynak, perçin veya vidalama ile katı bir şekilde tutturulacaktır.

Patlayıcı malzemeler, günlük ihtiyaç sandığında başıboş bırakılmayacak, portatif veya seyyar cephaneliğe veya kalıcı cephaneliğe taşınacaktır.

B.4. Patlatıcı taşıma konteyneri

Patlayıcı ve diğer patlayıcılar, patlatıcıların patlatıcı taşıma konteynerinde veya özellikle bu amaç için tasarlanmış ve yapılmış olan bölmelerde taşınması kaydıyla, aynı araç içerisinde birlikte taşınabilirler. Bu, kullanıma hazır olan patlatıcılar için geçerli değildir; onlar sadece kendi orijinal paketlerinde saklanıyor ise ve PMİ sandığından olabildiğince uzak tutuluyorsa taşınabilir. Patlatıcı taşıma konteynerlerinin kullanımı aşağıdaki koşullarda olacaktır:

Aynı araç içerisinde taşınan patlayıcılar şunlar ile sınırlıdır:

a. Patlatıcılar,

(1) Patlatıcılar, elektriksel: 1.4B ve 1.4S,

(2) Patlatıcılar, elektriksel: 1gr'den daha fazla patlayıcı içermeyen 1.1B (ateşleme ve gecikme şarjları dışında olan ve bacak kabloları 1.2m veya daha uzun olan elektriksel patlatıcı olanlar),

(3) Patlatıcılar, elektriksel olmayan: 1.4B veya 1.4S tir.

(4) 1.1A malzemeleri haricindeki sınıf 1 patlayıcı malzemelerdir (A, B ve C patlayıcıları.).

Not: Bu MMFS'deki EK-Ç, tehlike sınıflandırmasına ve uyumluluk kodlarına ilişkin detaylı rehberlik sağlamaktadır.

b. Yukarıdaki B.4. a. alt-maddelerinde tanımlanan patlatıcıların paketlenmesi aşağıdaki gibidir:

(1) Patlatıcılar, elektriksel 1gr'dan daha fazla patlayıcı içermeyen ve 1000'den daha az sayıda olacak şekilde taşınacak olan 1.4B, 1.4S ve 1.1B, konteynere yüklenmeden önce iç paketiyle veya üreticinin şartlarını sağlayan kartonlarla paketlenecek,

(2) Patlatıcılar, elektriksel olmayan 1.4B ve 1.4S, üreticinin orijinal dış paketinde konteynere yüklenecek,

(3) Portatif patlatıcı konteynerinin üzerine başka hiçbir malzeme yüklenmeyecek,

(4) Patlatıcı konteyneri taşıma sırasında hareketini engellemek için araca sabitlenecek,

(5) Patlatıcı konteyneri, mayın temizleme kuruluşunda yaygın bir şekilde kullanılan resmi dillerde açık bir şekilde "patlayıcı içerir, dikkat ile yaklaşınız" şeklinde etiketlenecektir.

EK-C Yangını Önleme Tedbirleri

Patlayıcıların ve patlayıcı malzemelerin depolanmasından sorumlu olan mayın temizleme kuruluşları, belgelenmiş yangını önleme ilkeleri, SUT'u oluşturacak ve sürdürecektir. Bu ilke ve SUT aşağıdakileri içermelidir:

a. Cephaneliğin 20 m yakınında sigara içmek yasaktır. SİGARA İÇMEK YASAKTIR /ATEŞ YAKMAK YASAKTIR işaretleri cephaneliğin çevresinde belirgin bir şekilde sergilenecek,

b. Çimlenmiş ve çalılıklar, cephanelik etrafındaki arazide kısa tutmak için kesilecek,

c. Alev veya kıvılcım üreten teçhizatlar, cephaneliğin 20m yakınında kullanılmayacak, bu tarz teçhizatlar cephaneliğin onarımının yapıldığı durumlarda ise tüm patlayıcılar ile birlikte cephanelikten kaldırılacak,

ç. Boyalar, yağlar, petrol ve diğer tutuşabilecek malzemeler patlayıcılarla birlikte depolanmayacaktır. Resmi temizleme malzemeleri cephanelikte onarım için kullanılabilir; ancak kullanılmıyorken oradan kaldırılacak,

d. Her türden boş olan konteynerler patlayıcılarla depolanmayacak,

e. En az iki 9 litrelik yangın söndürme tüpleri, her patlayıcı depolanmış alanın dışındaki önemli bir noktada bulundurulacak,

f. Tüm yangın söndürme teçhizatının, tamamen hizmet verebilir durumda olması için düzenli olarak bakımları yapılacak,

g. Yıldırımdan korunma yöntemi kullanılacak,

ğ. Cephaneliğin içine girişine izin verilmeyen maddeleri listeleyen bir duyuru panosu, cephaneliğin girişinde belirgin bir yere asılacaktır. Panoda gösterilecek olan yasak maddelerin ayrıntıları şu şekildedir:

- (1) Fenerler, kandiller, sobalar ve tüm alev veya ateş üreten eşyalar,
- (2) Kibrit, çakmak veya kıvılcım veya alev üreten diğer yöntemler,
- (3) Her şekildeki tütün ve tütün ürünleri içme amacıyla kullanılan her türlü madde,
- (4) Konteynerlerde bakım işi için yetkilendirilmiş olanlar veya bir aracın tankında bulunanlar dışındaki yanıcı sıvılar ve çözücüler,
- (5) Yiyecek ve içecek,
- (6) Cep telefonları dahil olmak üzere (her türlü) telsiz teçhizatı,
- (7) Bekçilerin taşıdıkları haricindeki ateşli silahlar,
- (8) Onaylanmış ilk yardım çantasındakilerden farklı olan ilaçlar,
- (9) Depolanmasına izin verilmemiş mühimmat,

(10) Muhafazası olmayan her tip ve tür de güç kaynağıdır.

h. Depolama tesisleri dışında bulunacak ve görünebilecek yerde bulunan bir uyarıcı işaret, tesise erişim sağlamak için acil temas noktasının ayrıntılarını verecek ve içeriklerin tehlike bölümlerini listeleyecek,

1. Elektrik kabloları için metal kaplamalar ve mekanizmalar etkili bir şekilde hat boyunca bağlanacak ve yeterli derecede topraklanacak,

i. Bir yangın durumunda yeterli ötecek (75 desibel olması önerilir) bir ikaz sistemi bulunacak,

j. Yangın durumunda mühimmata ilişkin tehlikelerde personeli uyarmak amacıyla, doğru Yangın Sembolü, mühimmat içeren tüm binaların dışında sergilenecektir.

EK-Ç
Patlayıcı malzemelerin depolanmasında mesafeler

Net Patlayıcı Miktarı (Net Patlayıcı Miktarı) (kg)		Mesafe (m)							
		Meskûn Bina Mesafesi (IBD)		Halka Açık Trafik Rotaları (PTR) (Trafik Hacmi)				Cephanelik İçi Mesafesi (CİM)	
				3000 araç/gün'den daha az		3000 araç/gün'den daha fazla			
Üzerinde	Bundan Daha Az	Barikatlı	Barikatsız	Barikatlı	Barikatsız	Barikatlı	Barikatsız	Barikatlı	Barikatsız
0	3	21.3	46.6	9.1	19.3	15.5	33.6	1.8	4.1
3	5	29.4	56.1	11.7	23.3	21.2	42.4	2.6	5.3
5	10	34	68.9	13.9	27.7	25.1	50.1	3.7	6.2
10	15	39	79	15.6	31.1	29.0	57.9	3.4	6.5
15	20	43.6	87.8	17.2	34.5	32.0	64.1	3.8	7.7
20	25	48.2	93.9	19.5	39.1	35.6	71.3	4.4	8.8
25	35	53.1	105	21.6	43.3	39.5	78.9	4.6	9.3
35	50	58.2	118	23.0	46.0	42.7	85.3	4.9	9.9
50	65	62.8	129	25.0	50.0	46.8	93.7	5.6	11.2
65	80	70	138	28.1	56.3	52.0	104	6.2	12.5
80	100	74.8	148	30.6	61.1	55.6	111	6.7	13.4
100	120	79.6	158	32.6	65.3	59.1	118	7.1	14.3
120	150	84.5	169	34.4	68.8	63.0	126	7.6	15.2
150	200	92.3	186	37.5	75.0	69.0	138	8.4	16.8
200	250	100	201	40.2	80.5	74.4	149	9.1	18.2
250	300	106	213	42.7	85.4	79.1	158	9.6	19.2
300	350	112	225	45.1	90.3	83.3	167	9.9	19.9
350	400	118	236	46.8	93.6	87.1	174	10.5	21.0
400	450	121	243	48.5	97.0	90.8	182	10.9	21.8
450	500	129	252	50.2	100	96.5	193	11.8	23.6

Not 1: Barikatlı demek, patlayıcıları içeren cephaneliğin, patlayıcı içeren bir binadan, raylardan veya karayolundan, doğal veya suni bir bariyer ile etkili olarak ayrılması anlamına gelir. Patlayıcıları içeren bir bina veya cephaneliğin üst duvarından, diğer binanın saçak hattı veya herhangi bir ulaşım yolunu merkez hattının 3,5m yukarısına çekilen bir düz çizgi böyle bir bariyerin içinden geçecektir. Buna travers denir.

Not 2: Yapay barikat, 90cm kalınlıktan az olmayan bir yapay tümsek veya kaplanmış toprak duvardır.

Not 3: Küçük miktarlar için barikat ise (18kg net patlayıcı miktarına kadar) mühimmatın/ patlayıcıların 1m uzağında bulunan ve mühimmatın/ patlayıcıların tepesinin üzerinden uzanan (en az 60cm) 68cm kalınlığında bir tuğla duvardır. (detaylar için Bakınız. IATG 05.30)

Not 4: Doğal barikat; binadan cephanelik görülmeyecek kadar yoğunluğa sahip tepeler gibi toprağın doğal özellik veya ağaçların yapraksız olduğu durumlardaki korumadır.

Not 5: Şimdiki tablo, MMFS 10.50 de bulunan orijinal versiyona göre daha düşük patlayıcı miktar mesafelerine sahiptir. Bunun nedeni, patlayıcıların patlatılıyor olması ve benzeri nedenlerle, parça tesirinin artık dikkat alınmamasıdır. Bu nedenle bu tablo, yalnızca parça tesir tehlikesinin çok küçük olduğu imha depolarında kullanım içindir. Bu tablo, anti personel (AP) mayın, Harp Kalıntısı Patlayıcı (HKP), askeri mühimmatın bulunabileceği depolar ve benzeri durumlarda kullanılmayacaktır.

Not 6: Ekibin merkezden uzakta olduğu zamanlarda PMİ sandığı kullanıldığında, bunun daima kullanımda olduğu varsayılır. Bu tablodaki mesafeler, kullanımdaki sandık ile uygulanabilir olduğu hallerde, evler, yollar vs. gibi ekiple bağlantılı olmayan alanlar/tesisler arasında geçerlidir. Paragraf 7.6c. maddesindeki mesafeler, buldukları bölgenin güvenlik ortamı dikkate alınarak mümkün olursa, kullanımdaki sandık ile ekibin geçici konaklama yeri, arasında uygulanmalıdır.

Not 7: Bu tablo, bir kuruluşun 500kg net patlayıcı miktarına kadar olan imha patlayıcı ve teçhizatlarının ana toplu faaliyetlerinin güvenlik mesafelerini hesaplamada, kalemlerin hiçbirinin parçalanma riski yok ise kullanılabilir. 500kg net patlayıcı miktarının üzerinde IATG 02.20 kullanılacaktır.

Not 8: Anti Personel (AP) Mayın, Harp Kalıntısı Patlayıcı (HKP) ve askeri mühimmat içeren hammadde depolarken ve dolayısıyla parçalanma riski taşırken, IATG 02.20 deki miktar mesafe tabloları kullanılacaktır.

EK-D

Tehlike sınıflandırma kodları

D.1. Tehlike bölümleri

Patlayıcı maddeler kullanımının teşkil ettiği tehlikeye bağlı olarak altı Tehlike Bölümü'nden (TB) birisine verilir. TB'ler, iki haneli kodlarla şu şekilde tanımlanır: 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5 ve 1.6.

Her bir TB'nin açıklaması ve tanımı bu Ek'teki Lahika 1'de verilmiştir.

D.2. Uyumluluk Sınıfları

TB'lere ek olarak, tüm mühimmat, depolama ve taşıma sırasında doğru ayrımı sağlamak için A'dan H'ye, J, K, L, N ve S ile belirtilen on üç Uyumluluk Sınıfları'ndan (US) birisine verilmiştir.

Her bir US'nin açıklaması ve tanımı bu Ek'teki Lahika 2'de verilmiştir.

D.3. Tehlike Sınıflandırma Kodu

Tehlike Sınıflandırma Kodu (TS), bir mühimmat kaleminin iki/üç sayı, bir harf kodunu oluşturmak için TB'nin ve US'nin birleştirilmesiyle oluşturulmuştur. Örneğin "1.1.D" veya "1.21C".

EK-D Lahika-1 Mühimmat tehlike bölümleri

Mühimmat, kullanıldığında arz ettiği tehlikeye göre altı Tehlike Bölümlerine (TB) ayrılmıştır.

TB 1.1 Kitle halinde patlama tehlikesi olan mühimmat

Patlama, yakın çevresindeki binalara yapısal hasar verir. Tahribat büyüklüğü ise içerdiği patlayıcıların miktarı ve patlama sahasından binaların uzaklığı ile belirlenir. Patlamanın olduğu yapıdan gelen ağır enkaz, bir tehlike arz etmesine rağmen asıl büyük tehlikeler infilaktan ötürü oluşan yüksek hızlı parçalardır.

TB 1.2 Yanma tehlikesi olan ama kitle halinde patlama tehlikesi olmayan mühimmat

Patlama, maddelerin her seferinde biraz kademe kademe yanmasına ve tekrar patlamasına veya parlamasına sebep olacaktır. Parçalar, yanan odun parçaları ve patlamamış maddeler önemli sayıda olarak öngörülebilir; bunların bir kısmı ani olarak patlayabilir ve yangın gibi unsurlarla patlamayı yayabilir. İnfilak etkileri patlama sahasının o anki çevresiyle sınırlandırılmış olacaktır.

Miktar mesafelerinin belirlenmesi amacıyla bu tehlike bölümü alt bölümlere ayrılmıştır. Bunlar:

- a. Altbölüm 1.21 - Önemli menzili olan büyük parçalar üretecek mühimmat,
- b. Altbölüm 1.22 - Kısıtlı menzili olan küçük parçalar üretecek mühimmattır.

TB 1.3 -Yangın tehlikesi olan, hafif patlama tehlikesi veya hafif yanma tehlikesinden birisi ya da ikisi birden olan, ancak kitle halinde patlama tehlikesi olmayan mühimmat

Miktar mesafelerinin belirlenmesi amacıyla bu tehlike bölümü alt bölümlere ayrılmıştır:

- a. Altbölüm 1.3.1 - Büyük bir şiddetle ve önemli bir miktarda termal ışınım yayan yoğun ısı ile yanacak mühimmat,
- b. Altbölüm 1.3.2 - Küçük çapta etki edecek kadar yanacak mühimmat: Maddeler, küçük parçalar yayarak patlayabilir. Yanan odun parçaları ve yanan konteynerler ayrıca öngörülebilir.

TB 1.4 - Önemli bir tehlikesi olmayan mühimmat

Bu bölümdeki mühimmat, birincil olarak orta dereceli yangın tehlikesidir. Yangına aşırı bir katkı sağlamayacaktır. Etkiler çoğunlukla paketin içine sınırlanmıştır; ancak dış yangın paketin, mühimmatın etkilerini saklayamayacak kadar bozulmasına sebep olabilir. Dışarıdaki bir yanma, paketin içinde birçok kalem varken, paketin tüm içeriğinin kitle halinde patlamasına sebep olmayacaktır.

TB 1.5 - Kitle halinde patlama olmasına rağmen oldukça duyarsız olan mühimmat

Bu bölümdeki mühimmat, depolamada ve taşımada normal koşullarda başlatılma veya yanmadan patlamaya geçiş olasılığı çok az olacak kadar duyarsız olan belirli toplu patlayıcılar ile sınırlıdır. Miktar mesafelerini belirlemede Tehlike Bölümü 1.5'e ait olan mühimmat, TB 1.1'e ait olarak kabul edilir.

TB 1.6-Aşırı derecede duyarsız olan ve kitle halinde patlama tehlikesi olmayan mühimmat

Bu bölüm sadece aşırı derecede duyarsız patlatıcı maddeleri içeren ve ihmal edilebilir bir kazara başlatılma veya yayılma olasılığına sahip olan maddeleri içerir.

EK-D Lahika-2

Mühimmat Uyumluluk Sınıfları

Mühimmat ve patlayıcılar, 13 Uyumluluk Sınıfına (US) ayrılmıştır: A ila H, J, K, L, N ve S. Sınıf I adlandırması kullanılmaz çünkü I harfi ile Roma rakamı 1 karıştırılabilir. Sınıf S ise, depolama ve taşımada karışma ihtimaline bulunan ayırık bir harftir.

2.D.1 Uyumluluk sınıflarının tanımları:

Sınıf A

Birincil patlayıcıdır.

Sınıf B

Birincil patlayıcı içeren mühimattır.

Sınıf C

Roket yakıtı, patlayıcı veya diğer ikincil patlayıcı ya da bu tarz patlayıcı içeren mühimattır.

Sınıf D

İkincil infilak patlayıcısı, siyah toz veya ikincil infilak patlayıcısı içeren mühimmat, her bir durum, kendisinin başlatma yöntemleri ve bir itici güç yükü olmayan durumlardır.

Sınıf E

Kendi başlatma yolları olmayan ve bir itici güç yükü olan, ikincil infilak patlayıcısı içeren mühimattır.

Sınıf F

Kendi başlatma yolları olan ve bir itici güç yükü olan veya olmayan ikincil infilak patlayıcısı içeren mühimattır.

Sınıf G

Piroteknik madde içeren mühimmat veya hem bir patlayıcı hem de parlayıcı, yangın çıkaran, göz yaşartıcı veya duman üretici madde içeren (su ile aktive olan madde veya beyaz fosfor içeren dışında, fosfit veya yanıcı sıvı veya jel) mühimattır.

Sınıf H

Hem bir patlayıcı hem de beyaz fosfor içeren mühimattır.

Sınıf J

Hem bir patlayıcı hem de yanıcı sıvı veya jel içeren mühimattır.

Sınıf K

Hem bir patlayıcı hem de toksik kimyasal silah içeren mühimattır.

Sınıf L

Patlayıcı içeren ve her türden yalıtım ve muhafaza gerektiren özel bir risk arz eden mühimattır.

Sınıf N

Sadece aşırı derecede duyarsız madde içeren mühimattır.

Sınıf S

Ateşin paketlemeyi bozması dışında, depolama veya taşıma sırasındaki patlama etkisi paketin içinde sınırlı olacak şekilde tasarlanmış veya paketlenmiş mühimattır.

Not 1: US D, sadece ikincil infilak patlayıcısı veya siyah tozun, toz geçirmez bir konteynerde doğru biçimde paketlenmiş durumlarda uygundur. Aksi halde, US L uygundur.

Not 2: US D veya E, birlikte füyelenmiş veya füyelerle birlikte paketlenmiş mühimatlara uyar.

Not 3: US F nin, birlikte füyelenmiş veya füyelerle birlikte paketlenmiş mühimatlara uyması şart değildir.

Not 4: Bir kaleme verilen TB ve US, o kalem tamamen talimatlara uygun olarak paketlenmiş durumlarda uyar. Paket açıldığında veya farklı bir paket içinde bulunduğunda, operatör, hala paketlenmiş kodu koruyup korumadığını değerlendirir. Buna bir örnek, 1.1F'te belirtilen özellikleri göstereceklerdir, yani içerikler topluca patlayacak ve bağlanmış başlatma yöntemine sahip olacaktır. Örnek olarak; normal olarak aynı dış ambalajın içinde füyeleriyle birlikte, ancak füyelerin el bombalarına erişmesini önleyen koruyucu iç ambalaj ile ambalajlanan yüksek infilaklı el bombaları, farklı ambalaj içinde fakat koruyucu iç ambalaj olmaksızın depolanırsa, 1.1F'deki maddelerin özelliklerini sergilerler; yani, içerikleri kitle halinde patlayabilir ve patlama başlatım yöntemi takılı olur. US karıştırma kurallarını kullanarak US F olarak depolanacak ve depodaki net patlayıcı miktarı hesaplanırken, TB 1.1 olarak sınıflandırılacaktır.

EK-D Lahika- 3
Mühimmat uyumluluk sınıfı karıştırma kuralları

Compatibility Sınıf	A	B	C	D	E	F	G	H	J	K	L	N	S
A	Red	Red	Red	Red	Red	Red	Red	Red	Red	Red	Red	Red	Green
B	Red	Green	(8)	(1,8)	(1,8)	(1,8)	(3,8)	Red	Red	Red	Red	Red	Green
C	Red	(8)	Green	Green	Green	(2)	(3)	Red	Red	Red	Red	(4)	Green
D	Red	(1,8)	Green	Green	Green	(2)	(3)	Red	Red	Red	Red	(4)	Green
E	Red	(1,8)	Green	Green	Green	(2)	(3)	Red	Red	Red	Red	(4)	Green
F	Red	(1,8)	(2)	(2)	(2)	Green	(3)	Red	Red	Red	Red	Red	Green
G	Red	(3,8)	(3)	(3)	(3)	(3)	Green	Red	Red	Red	Red	Red	Green
H	Red	Red	Red	Red	Red	Red	Red	Green	Red	Red	Red	Red	Green
J	Red	Red	Red	Red	Red	Red	Red	Red	Green	Red	Red	Red	Green
K	Red	Red	Red	Red	Red	Red	Red	Red	Red	Green	Red	Red	Red
L	Red	Red	Red	Red	Red	Red	Red	Red	Red	Red	(5)	Red	Red
N	Red	Red	(4)	(4)	(4)	Red	Red	Red	Red	Red	Red	(6)	(7)
S	Red	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Red	Red	(7)	Green

Tablo 4: Uyumluluk sınıfı karıştırma kuralları

Not: Tabloyu kullanırken lütfen aşağıdaki renk kodlaması anahtarını kullanınız. Her kutucuktaki sayıları ve ne anlama geldiklerini not ediniz.

Bu iki uyumluluk sınıfında bulunan kalemler, hiçbir koşul altında birlikte **depolanamaz**. Not numarası olduğu yerlerde aşağıdaki ek kısıtlamalar geçerlidir.

Bu iki uyumluluk sınıfında bulunan kalemler depoda karıştırılabilir. Not numarasının olduğu durumlarda, o nottaki kurallar geçerlidir.

Bu iki uyumluluk sınıfında bulunan kalemler eğer ki kutucukta belirtilen not numarasına göre aşağıda verilen ölçütleri sağlıyorsa, depoda karıştırılabilir.

Not 1: Uyumluluk B Sınıfı füyeleri bağlı oldukları maddeler ile birlikte depolanabilir, ancak net patlayıcı miktarı toplanacak ve uyumluluk F sınıfı gibi muamele edilecektir.

Not 2: Yayılmaya engel olmak için etkili bir şekilde tecrit edildiği takdirde, aynı binada depolamaya izin verilebilir.

Not 3: Uyumluluk G sınıfı maddeleri ile diğer uyumluluk sınıflarının karıştırılması, MMFO'nun takdirine kalmıştır. Bu sadece US G için geçerlidir. US G maddeleri ayrı olarak depolanmak zorunluluğundadır.

Not 4: Uyumluluk N sınıfı maddeleri, genel olarak S dışındaki uyumluluk sınıflarındaki maddelerle birlikte saklanmamalıdır. Ancak, bu maddeler uyumluluk sınıfı C, D ve E de olan maddelerle birlikte saklanır ise, uyumluluk N sınıfı maddelerinin, uyumluluk D sınıfı özelliği gösterdiği düşünülmeli ve uyumluluk sınıfları karıştırma kuralları ona göre uygulanmalıdır.

Not 5: Uyumluluk L sınıfı maddeleri, uyumluluk L sınıfındaki diğer türdeki maddelerden ve diğer uyumluluk sınıflarından her zaman ayrı bir yerde saklanacaktır.

Not 6: 1.6N cephaneleri karıştırılabilir. Karışık kümenin uyumluluk sınıfı, eğer ki cephaneler aynı aileye aitse veya bir cephanenin patlaması durumunda, diğer ailelere hemen bir geçiş olmadığını göstermiş ise (o zaman aileler uyumlu olarak adlandırılır), N olarak kalır. Aksi halde, tüm cephane kümesi uyumluluk D sınıfı özelliği gösteriyor olarak düşünülmelidir.

Not 7: 1.6.N ve 1.4.S cephanelerinin bir karışık kümesi, uyumluluk N sınıfı özelliklerine sahip olarak düşünülebilir.

Not 8: US B deki patlatıcılar, eğer patlatıcılar kum torbası veya tuğla patlatıcı yatağı içerisinde tutuluyor ise, bu US'lerle saklanabilir.

Lahikadaki Karıştırma Kuralları, sadece hizmet verebilen mühimmatta geçerlidir.

EK-E **Boş, talim, eğitim ve mühimmatı**

E.1. Genel

Bu EK'in amacı, aşağıda belirtilen amaçlar için boş, talim, eğitim mühimmatının idare edilmesini ve depolanmasını sağlamaktır:

- a. Kazaları önlemek,
- b. Gereksiz temizleme operasyonlarına veya emniyetli hale getirme usulleri oluşturmaya yönlendiren yanlış tanımlama durumlarını önlemek,
- c. Boş ve eğitim mayınlarının, mühimmatlarının güvenliğini sağlamak,
- ç. Boş ve talim mayınları, mühimmatının, gereksiz hasara uğramasını sağlamaktır.

Aktif mayın ve mühimmatın, boş, talim, eğitim kalemlerinin bozulması veya değiştirilmesi, uygun nitelikte ve yetkili PMİ personeli tarafından yapılacaktır. Bu tarz işlemler yüksek derecede risk içerdiğinden, bu tarz faaliyetlerin yetkilendirilmesi mayın temizleme/PMİ kuruluşunun ulusal program yöneticisinin sorumluluğu olacaktır. Bu işlemler sadece, bozulan kalem hakkında deneyime ve bilgiye sahip olan, niteliklere ve deneyime dayanılarak teknik işlemler yöneticisi ve MMFO'daki teknik otorite tarafından yetki verilmiş, +3 seviye PMİ uzmanı tarafından yapılmalıdır. Kuruluşun bu kaleme ilişkin ya üreticisinden veya menşei ülkenin askeriyesinden tam teknik dokümantasyonu olmak mecburiyetindedir.

Not: Boş, kopya mayınlar ve mühimmatı ticari pazarda zaten mevcuttur. Boş bileşenlerden yapılmış, ya orijinal üreticiden elde edilmiş veya özellikle bu amaç için yapılmıştır. Bunlar ilk tercih olarak kullanılmalıdır. Bölgede üretilen talim, eğitim mayın ve mühimmatları sadece son çare olarak kullanılmalıdır. Boş kopya kalemlerinin maliyeti, mühimmatın potansiyel olarak ölümcül bozulmasına girişmek için bir sebep olmamalıdır. Bir kalemin maliyetinin, bir can ile kıyaslandığında ne olduğu akılda bulundurulmalıdır.

Mayın temizleme kuruluşları asla patlayıcıdan arınmış mühimmattan hediyeleşik eşya üretmemelidir.

E.2. Depolama

Boş, talim, eğitim mühimmatı, aktif mühimmat ile birlikte depolanmayacaktır. Patlayıcı depolama alanının dışında ayrı bir konumda saklanacaklardır.

Emniyetli hale getirme usulleri uygulanmış, tüm patlayıcıları kaldırılan ve patlayıcıdan arınmış mühimmat olarak belgelendirilen mayınlar ve mühimmat; boş ve talim mühimmatı gibi saklanacaktır. Yöneticiler, mümkün olduğunca kendi atamalarının vermiş olduğu sorumluluk kadar patlayıcıdan arınmış mühimmat olduklarını onaylamalı ve kalemlerini kontrol etmelidir.

Boş, talim, eğitim mühimmatları yerel dilde açık bir şekilde BOŞ veya TALİM olarak işaretlenmiş ayrı bir konteyner içerisinde saklanacaklardır. Ayrıca, Birleşmiş Milletler'in tanıdığı altı dilden birinde de (Arapça, Çince, İngilizce, Fransızca, Rusça ve İspanyolca) yazılmalıdır. Diğer tüm işaretlemeler konteynerin yanlışlıkla aktif mühimmat içerdiğini tanımlama ihtimalini ortadan kaldıracaktır.

E.3. Hareket

Boş, talim, eğitim mayını ve mühimmatlarının boş kopyaları, aktif mühimmatla aynı konteynerlerde taşınmayacaktır. Yerel dilde açık bir şekilde BOŞ veya TALİM olarak işaretlenmiş ayrı bir konteyner içerisinde saklanacaklardır Ayrıca, Birleşmiş Milletler'in tanıdığı altı dilden birinde de (Arapça, Çince, İngilizce, Fransızca, Rusça ve İspanyolca) yazılmalıdır. Diğer tüm işaretlemeler konteynerin yanlılıkla aktif mühimmat içerdiğini tanımlama ihtimalini ortadan kaldıracaktır

Boş, talim, eğitim mayını ve mühimmatı kopyalarının mümkün olduğunca aktif mühimmatla aynı araç içerisinde taşınmaması önerilmektedir.

E.4. Mayınların ve mühimmatın bozulması

Mayın temizleme kuruluşları, usullere uygun bir şekilde denetleme, değişiklik veya imha amaçları ile yapılmadığı takdirde, mayınları ve mühimmatı bozmamalı veya yapısını değiştirmemelidir.

Aktif mayınların ve mühimmatın, bozulması veya değiştirilmesi, uygun nitelikte ve yetkili PMİ personeli tarafından yapılacaktır. Bu tarz işlemler yüksek seviyelerde risk içerdiğinden, faaliyetlerin yetkilendirilmesi mayın temizleme/PMİ kuruluşunun ulusal program yöneticisinin veya denginin sorumluluğu olacaktır. Bu tarz işlemler sadece, bozulan kalem hakkında deneyime bilgiye sahip olan, MMFO tarafından yetki verilmiş, +3 seviye PMİ uzmanı tarafından yapılmalıdır. Kuruluşun işbu kaleme ilişkin ya üreticisinden veya menşei ülkenin askeri birliklerinden tam teknik dokümantasyonu olmak mecburiyetindedir.

E.5. Boş veya talim mayın ve mühimmatın işaretlenmesi

Tüm boş, talim, eğitim ve mühimmat kopyaları, tüm yüzlerinden ya BOŞ veya TALİM olarak yerel dilde uygun olduğu şekliyle açıkça işaretlenecektir. Ayrıca, Birleşmiş Milletlerin tanıdığı altı dilden birinde de (Arapça, Çince, İngilizce, Fransızca, Rusça ve İspanyolca) yazılmalıdır. Tüm boş, talim, eğitim ve diğer mayın ve mühimmat kopyaları, benzersiz bir seri numarası ile işaretlenecektir. Bu benzersiz seri numarası, şu formatta olmalıdır:

ABC / 1234 / 01

(Mayın temizleme kuruluşunun adı/Seri Numarası/Üretim veya Satın Alma Yılı)

Mühimmatın ve patlayıcıların gövde renginin işaretlenmesi hususunda uluslararası bir standart bulunmamaktadır. Fakat NATO Üyesi Ülkeler Askeri Standartları (STANAG) bu hususta bilgi sağlamaktadır. Boş, talim, eğitim ve mühimmat kopyaları, mayın faaliyet kuruluşlarında karışıklığı önlemek amacıyla istikrarlı olması için koyu mavi renginde olmalıdır.

Eğer bir şahsın bir mayının veya mühimmat kaleminin patlayıcı durumuna ilişkin bir şüphesi varsa, bu durumda maddeye aktifmiş gibi davranılacak ve uygun olan bir şekilde teknik mayın temizleme veya PMİ faaliyeti ivedilikle istenecektir.

E.6. Boş veya talim mayın ve mühimmatın kaydı ve hesabı

Mayın temizleme kuruluşu, sorumluluğunda olan tüm boş, talim, eğitim ve mühimmatların ana kayıtlarını tutacaktır. Bu kayıt, aşağıdaki bilgileri içerecektir:

- a. Seri numarası,
- b. Cephane türü,
- c. Mevcut konumu,
- ç. Patlayıcıdan arınmış mühimmat sertifika seri numarası,
- d. Kalemin işaretleri gösteren ve eğer mümkünse patlayıcıların çıkarıldığı yerleri gösteren çeşitli açılardan fotoğrafı,
- e. Eğer mümkünse kalemin röntgeni çekilmeli ve pozitif, her bir kalem için patlayıcıdan arınmış mühimmat belgeleri ile birlikte saklanmalıdır.

Mayın temizleme kuruluşları, kendi sahip olduğu tüm boş, talim, eğitim mühimmatları için hesap verebilirliği ve izlenebilirliği sağlamak amacıyla uygun bir sistem işletecektir. Kendi aktif mühimmat sistemlerine dayalı olması önerilmektedir. Bir kalemin patlayıcıdan arınma durumunun kolayca teyidi için tüm belgeler kayıt altında tutulmalıdır.

E.7. Patlayıcıdan arınmış mühimmat sertifikasyonu

İlk elde etme sırasında boş, talim, eğitim mühimmatı, uygun bir nitelikli PMİ uzmanı tarafından, kalemin hiçbir patlayıcı, piroteknik, göz yaşartıcı, radyoaktif, kimyasal, biyolojik veya diğer toksik bileşenler içermediğinden emin olmak için görsel olarak denetlenecek ve fiziksel olarak incelenecektir. PMİ uzmanı aynı zamanda kalemin önceki aktif haline atıfta bulunan tüm mühimmat işaretlerinin (isim, tehlike bölümü, tehlike uyumluluk kodu, önceki seri kodlar, BM semboller vb.) kaldırıldığından veya silindiğinden emin olacaktır.

PMİ uzmanı bundan sonra kalem için patlayıcıdan arınmış mühimmat sertifikası verecektir. Bu sertifika, aşağıdaki bilgileri içerecektir:

- a. Benzersiz seri numarası (yönetim kolaylığı için madde E.5'teki seri numarası ile aynı olması önerilir.),
- b. Tarih,
- c. Denetleyen PMİ uzmanının ismi,
- ç. Kalemin kısa açıklaması,
- d. Bir patlayıcıdan arınmış mühimmat sertifikasyon bildirisi,
- e. Denetleyen PMİ uzmanının imzasıdır.

Not: Aşağıdaki bildirinin yerel dilde yukarıdaki (e) için kullanılması önerilmektedir:

Bu belgede ismi geçen kalemi görsel olarak denetlediğimi, fiziksel olarak incelediğimi ve kalemin hiçbir patlayıcı, piroteknik, göz yaşartıcı, radyoaktif, kimyasal, biyolojik, diğer toksik bileşenler veya maddeler içermediğini onaylarım. Ayrıca, tüm eski mühimmat işaretlemelerinin kaldırıldığından veya silindiğinden, kalemin BOŞ veya TALİM olarak işaretlendiğinden emin olduğumu onaylarım. Talim, sergileme veya eğitimsel amaçlarda kullanılmak için güvenli olduğundan tatmin oldum.

Mayın temizleme kuruluşları, yukarıda E.6.'da ayrıntıları verilen kalemlerle birlikte, verilen tüm sertifikalarının bir kaydını tutacaktır.

UYARI:

Eğer bir şahsın, bir mayının veya mühimmat kaleminin patlayıcı durumuna ilişkin bir şüphesi varsa, bu durumda maddeye aktifmiş gibi davranılacak ve uygun olan bir şekilde teknik mayın temizleme veya PMİ faaliyeti ivedilikle istenecektir.

